

Protokół

131. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które odbyło się 12 czerwca 2024 roku w formie wideokonferencji obsługiwanej przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji: T. Brzezińska-Wójcik, A. Czerny, S. Gil, R. Huszcza, R. Janusiewicz, S. Kacieszczenko, J. Kacprzak, D. Kalisiewicz, A. Markowski, J. Ostrowski, J. Pietrow, J. Pietruszka, A. Pisowicz, T. Wites, W. Włoskowicz, E. Wolnicz-Pawłowska, B. Zagórski, M. Zych.

Obrady prowadził Maciej Zych, przewodniczący Komisji.

Wstępny porządek obrad obejmował:

1. Zagajenie.
2. Przyjęcie protokołu 130. posiedzenia Komisji z dnia 8 maja 2024 roku.
3. Zmiany zasad ortografii uchwalone przez Radę Języka Polskiego i ich wpływ na nazewnictwo ustalone przez Komisję.
4. Pozostałe sprawy bieżące.
5. Polskie egzonimy w „Wielkim słowniku ortograficznym PWN” – kontynuowanie omawiania różnic z wykazem Komisji.
6. Wolne wnioski.

Ad 1. Przewodniczący przywitał członków Komisji na 131. posiedzeniu. Poinformował także, że pierwotnie kolejne posiedzenie planowane było w terminie późniejszym, jednak ze względu na ogłoszone przez Radę Języka Polskiego zmiany zasad ortografii mające wpływ na nazewnictwo zawarte w planowanych do wydania w bieżącym roku publikacjach Komisji (wykaz polskich nazw budowli i innych obiektów miejskich oraz przewodnik toponimiczny), konieczne stało się omówienie tych zmian i podjęcie decyzji dotyczącej uwzględnienia zmian ortograficznych w planowanych publikacji Komisji.

Ad 2. Protokół 130. posiedzenia przyjęto, po wprowadzeniu drobnych zmian redakcyjnych, jednogłośnie (16 głosów za).

Ad 3. 10 maja br. Rada Języka Polskiego przy Prezydium PAN wydała komunikat, w którym poinformowała o uchwaleniu zmian zasad ortografii. Zmiany te mają zacząć obowiązywać 1 stycznia 2026 r. Omówienie zmian zostało dołączone do tego komunikatu. Część z uchwalonych zmian dotyczy bezpośrednio zapisu nazw geograficznych.

Przed posiedzeniem A. Markowski rozesłał wszystkim członkom Komisji swoje opracowanie „Co mówi Komunikat Rady Języka Polskiego o zmianach w ortografii polskiej”, w którym szerzej omówił wprowadzone przez Radę zmiany. Informacje o tych zmianach przekazał także w trakcie posiedzenia.

Zmiany w zakresie nazw geograficznych dotyczą głównie kwestii zapisu wielką literą terminów rodzajowych. Najmniej wątpliwości budzi zmiana dotycząca wprowadzenia w nazwach obiektów przestrzeni publicznej pisowni wielką literą stojących na początku wyrazów typu: *aleja*, *brama*, *bulwar*, *cmentarz*, *klasztor*, *kościół*, *most*, *osiedle*, *pałac*, *park*, *plac*, *pomnik*, *zamek* (przy utrzymaniu pisowni małą literą wyrazu *ulica*), co Komisja od lat postulowała. Tu jedynie kwestią dyskusyjną wśród członków Komisji było, czy konsekwentnie

również słowo *ulica* nie powinno być zapisywane wielką literą. Zauważono jednak, że zapis małą literą wynika z uzusu – stosowanie tu małej litery, w odróżnieniu do innych terminów stojących na początku nazwy, nie sprawiało kłopotu, co wynika także z tego, że termin ten jest najczęściej używanym określeniem rodzajowym.

W odniesieniu do nazw geograficznych zmiany w części spełniają postulaty dotyczące zapisów wielką literą terminów rodzajowych stanowiących integralną część nazw geograficznych, które Komisja od dawna wysuwała. Dotyczy to zwłaszcza zapisu wielką literą słowa „morze” w mianownikowych nazwach mórz (np. *Morze Timor*, *Morze Marmara*). Podkreślono jednak, że wprowadzone zmiany w niektórych miejscach poszły w zaskakującym kierunku, czasami wręcz wypaczając sens nazw geograficznych. Dodatkowo we wprowadzonym przez Radę Języka Polskiego dokumencie „Zasady pisowni i interpunkcji polskiej”, mającym zastąpić wszystkie dotychczas publikowane zasady, wprowadzono szereg dodatkowych zmian, nie wspomnianych w „Komunikacie”, w tym mających wpływ na nazwy geograficzne. Ponadto część zapisów w „Zasadach pisowni” jest nielogicznych, są w nich też oczywiste błędy i literówki, których w dokumencie o tak dużym znaczeniu dla poprawności języka nie powinno być.

Zwrócono uwagę na niejednoznaczność zapisów dotyczących nazw jednostek administracyjnych. Z jednej strony w „Zasadach pisowni” jest punkt nakazujący zapisywanie nazw regionów, prowincji, stanów wielką literą, z drugiej strony jest punkt nakazujący zapis małą literą nazw województw, powiatów i innych jednostek administracyjnych współczesnych lub historycznych. Oba zapisy częściowo się wykluczają. Nie wiadomo, czy nazwy „regionów”, „prowincji” i „stanów” należy potraktować jako wyjątek od zasady nakazującej zapis małą literą nazw jednostek administracyjnych. Nie wiadomo też, czy wyjątek ten miałby odnosić się tylko do tych trzech rodzajów jednostek, a już nie do „republik”, „terytoriów”, „krajów związkowych”, „dystryktów” itd. (co oznaczałoby, że w ich przypadku obowiązywałby zapis typu: *republika czecheńska*, *dystrykt centralny*, *terytorium północne*, *wspólnota madrytu*, *górna korsyka*, *nadrenia północna-westfalia*). Uzus dotyczący nazw jednostek administracyjnych jest jednak inny – wielką literą zapisuje się nazwy wszystkich jednostek administracyjnych z wyjątkiem przymiotnikowych nazw współczesnych i historycznych jednostek polskich (województw, powiatów, ziem) i wybranych nazw zagranicznych jednostek administracyjnych, takich jak obwody (obecnie w Rosji, Ukrainie, Białorusi, Kazachstanie i Kirgistanie), rejony (m.in. w Rosji, Ukrainie, Białorusi, Litwie), okręgi (tylko w przypadku Litwy), nazwy historycznych guberni i ujezdów. Co więcej, zgodnie z zapisem „Zasad pisowni” nazwy województw, powiatów i innych jednostek administracyjnych współczesnych lub historycznych są wyrazami pospolitymi, a nie nazwami własnymi, co oczywiście nie jest prawdą.

Zmianą, która wzbudziła dużą dyskusję, jest wprowadzenie zasady „Wielką literą pisze się też wyrazy, które mają charakter określeń gatunkowych, a które można potraktować jako część nazwy własnej, np. *Cieśnina Bosfor*, *Morze Marmara*, *Morze Timor*, *Pustynia Gobi*, *Wyspa Uznam*.” Zasada ta z jednej strony wprowadza to, o co Komisja apelowała – zapis wielką literą terminów rodzajowych, które stanowią integralną część nazwy mianownikowej, np. *Morze Marmara*, *Zatoka Fundy*, z drugiej strony diametralnie zmienia podejście do tego, z czego składa się nazwa geograficzna. Skoro pustynia nazywająca się *Gobi* ma być zapisywana jako *Pustynia Gobi*, to z tego przykładu wynika, że także należy stosować zapis *Pustynia Sahara*, *Pustynia Atakama* itd. Skoro ma być *Wyspa Uznam*, a nie *Uznam* (nazwa ustalona urzędowo na podstawie przepisów umocowanych ustawowo), to także będą

obowiązywać zapisy *Wyspa Bornholm, Wyspa Kuba, Wyspa Malta, Wyspa Cypr, Wyspa Wielka Brytania*, a pewnie również *Wyspy Azory, Wyspy Małe Antyle, Wyspy Nowa Zelandia, Wyspy Ziemia Ognista* itd. Takie nazwy nie są jednak stosowane, uzus jest tu odmienny. Ponadto, jeżeli termin gatunkowy wystarczy, że „można potraktować jako część nazwy własnej”, a nie że musi być częścią nazwy własnej (dotychczas zasada nakazująca pisać termin rodzajowy małą literą jednoznacznie stwierdzała, że dotyczy to sytuacji, gdy „nazwa własna składa się z dwóch członów”), to okaże się, że poprawne będą zapisy typu *Miasto Kraków, Miasto Paryż, Góra Rysy, Góry Pireneje, Jezioro Śniardwy, Rzeka Wisła, Półwysep Istria* (w „Komunikacie” jest wprost podana nazwa *Półwysep Jukatan*, zaś w jego pierwszej wersji była podana zupełnie błędna nazwa *Półwysep Hel*) – wystarczy, że piszący potraktuje te terminy jako części nazwy, bez względu na to, czy faktycznie są one częścią danej nazwy geograficznej. W zasadzie tej podano przykłady nazw mianownikowych, a ona powinna dotyczyć przede wszystkim nazw przymiotnikowych i dopełniaczowych (typu *Góry Kastyljskie, Góry Przewalskiego*), o których w dotychczasowych zasadach był osobny podpunkt. Ponadto w „Zasadach pisowni” pominięto zapisy dotyczące jednowyrazowych nazw geograficznych – usunięcie tych zapisów, sugeruje, że takie nazwy są niepoprawne, gdyż zawsze należy je zapisywać z terminem rodzajowym (np. *Góry Tatry, Rzeka Tamiza, Wyżyna Roztocze, Wyspa Jawa*).

Zwrócono także uwagę, że w „Zasadach pisowni” zapisano, że skrót *św.* zawsze, poza pozycją początkową w zdaniu, należy zapisywać małą literą. Jest to niezgodne z uzusem dotyczącym nazw geograficznych – w nazwach miejscowości, państw, terytoriów, jednostek administracyjnych i obiektów fizjograficznych skrót *św.* zapisywany jest wielką literą niezależnie od pozycji w nazwie, np. *Góra Św. Anny* [miasto], *Św. Lipka* [wieś], *Wyspy Św. Tomasza i Księżca* [państwo], *Rzeka Św. Wawrzyńca, Cieśnina Św. Bonifacego, Wyspa Św. Heleny* [wyspa, jednostka administracyjna], *Góra Św. Katarzyny*.

W nowych zasadach zrezygnowano z podawania szczegółowych zasad latynizacji dla wybranych języków posługujących się niełacińskimi systemami pisma. Odwołano się tu ogólnie do zasad ustalanych przez inne kompetentne organy, w tym do zasad latynizacji dla nazw geograficznych ustalonych przez Komisję.

Duże zmiany wprowadzono w zasadach adaptacji liter łańskich niewystępujących w alfabecie polskim – zmiany te nie były wymienione w „Komunikacie”. Dotychczas możliwości adaptacji ograniczano do języków słowiańskich i w praktyce do imion i nazwisk. Obecnie te ograniczenia zniesiono – zasady dotyczą wszystkich języków i wszystkich nazw własnych, zatem i nazw geograficznych. Jednak w zasadach tych istotnie ograniczona została liczba liter (wymienionych w nowych zasadach literalnie), które można upraszczać do zapisu polskiego. Powoduje to duże zamieszanie, gdyż nawet dla języka czeskiego i słowackiego część liter można zastępować literami polskimi (np. *ů* → *u*, *č* → *cz*), część zaś musi zostać w oryginalnym zapisie (np. *ě, ó, ň, ď*); w przypadku innych języków takich pominiętych liter jest znacznie więcej. Ponadto, w dotychczasowych zasadach jednoznacznie stwierdzano, że spolszczenia muszą być przeprowadzone konsekwentnie – spolszczone powinny być wszystkie specyficzne litery w nazwie albo należy zachować pisownię w całości oryginalną. W nowych zasadach to ograniczenie pominięto sugerując, że takie niekonsekwentne uproszczenie tylko części liter w nazwie jest obecnie dopuszczalne (np. *Óčko* → *Óczko*, *Núñez* → *Nuñez*). Zasady adaptacji liter łańskich mają odnosić się także do nazw geograficznych. Komisja jednak nie zaleca tego typu ogólnej możliwości uproszczania zapisu nazw geograficznych (faktycznie – stosowania transkrypcji). Dla części obiektów geograficznych istnieją tradycyj-

ne polskie nazwy, czasami różniące się od nazwy oryginalnej tylko uproszczeniami liter ze znakami diakrytycznymi – nazwy takie uznawane są za egzonymy. Dla wszystkich innych obiektów, dla których nie istnieją takie tradycyjne polskie nazwy, należy stosować zapis oryginalny, bez jakichkolwiek uproszczeń, z zachowaniem wszelkich specyficznych liter i znaków diakrytycznych.

Podsumowując stwierdzono, że w „Zasadach pisowni” zastosowano sformułowania zbyt ogólne i nieprecyzyjne, które zamiast uprościć zasady zapisu nazw geograficznych mogą wprowadzić chaos. Niektóre zastosowane przykłady są sprzeczne z uzusem (choć autorzy zmian podkreślali, że te zmiany wychodzą właśnie z uzusu), zaś cały materiał jest przygotowany nieprofesjonalnie. Stwierdzono także, że w składzie zespołu opracowującego nowe zasady ortograficzne zabrakło geografów lub kartografów, stąd merytoryczne błędy w podanych nazwach. Zabrakło tu także onomastycznego spojrzenia na to, czym jest nazwa własna, nie wystarczy samo spojrzenie ortograficzno-leksykograficzne.

R. Janiszewski zwrócił uwagę, że ok. półtora roku, jakie dała Rada na wejście w życie zmian, to z punktu widzenia wydawnictw bardzo mało, zwłaszcza w przypadku map, gdzie zmiana wielkości liter może powodować kolizje nazewnictwa (zwłaszcza nazwy ulic na planie miasta).

Członkowie Komisji uznali, że należy wysłać do Rady Języka Polskiego pismo, w którym wskazane byłyby kwestie problemowe z zakresu zapisu nazw geograficznych wynikające z nowych zasad ortografii. Ponadto uznali, że warto zaproponować Radzie wspólne spotkanie, aby przedstawić punkt widzenia onomastów i praktyków w stosowaniu nazw geograficznych (geografów i kartografów).

Dyskutowano także, czy w planowanych publikacjach Komisji uwzględnić zmiany w zasadach ortografii. Zgodnie z wytycznymi Rady Języka Polskiego zmiany te wejdą w życie 1 stycznia 2026 r. Zauważono, że do tego czasu zasady te mogą się jeszcze zmienić, zwłaszcza, że są uzasadnione wątpliwości dotyczące części zapisów, część zapisów jest niejednoznacznych i wymaga doprecyzowania (albo poprzez poprawę zapisu samych zasad, albo poprzez ich wykładnie podane w publikacjach poprawnościowych). Uznano zatem, przez aklamację, że w planowanym do wydania w tym roku wykazie nazw budowli i innych obiektów miejskich zastosowane będą dotychczasowe zasady, natomiast we wstępie do publikacji będzie to wyraźnie zaznaczone wraz ze wskazaniem, jakie zmiany nastąpią po wejściu w życie nowych zasad. Natomiast w przypadku przewodnika toponimicznego uznano, że dotychczasowe zapisy dotyczące wielkich i małych liter w nazwach powinny być zachowane – publikacja opisuje stan dotychczasowy i materiały, z którymi mogą spotkać się zagraniczni użytkownicy. Dodana jednak powinna być również informacja o nowych zasadach.

Ad 4. M. Zych przedstawił informację o połączonym 26. Posiedzeniu Grupy Roboczej ds. Egzonymów UNGEGN oraz 28. Posiedzenia Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej UNGEGN, które odbyło się w dniach 14–16 maja 2024 r. w Pradze. Posiedzenie zostało zorganizowane przez Instytut Etnologii Czeskiej Akademii Nauk, Czeski Urząd Geodezyjny i Katastralny oraz przewodniczącego Grupy Roboczej ds. Egzonymów Kohei’ego Watanabego.

Pierwsze dwa dni spotkania poświęcone były 26. Posiedzeniu Grupy Roboczej ds. Egzonimów – uczestniczyło w nim 25 osób z 14 państw, a w jego trakcie zaprezentowano 12 referatów. Ostatniego dnia odbyło się 28. Posiedzenie Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej UNGEGN, w którym uczestniczyło 20 osób z siedmiu państw członkowskich sekcji (Chorwacji, Czech, Grecji, Polski, Słowacji, Słowenii i Węgier; brak było przedstawicieli z pozostałych 11 państw członkowskich) oraz czterech przedstawicieli państw spoza sekcji, zaś zaprezentowano w nim 15 sprawozdań, raportów i referatów. W skład polskiej delegacji wchodził Bogusław R. Zagórski, który w referacie omówił kwestię przedstawiania toponimów z obszaru Mauretanii, oraz Maciej Zych, który przedstawił referat o nazwach ulic Warszawy nadanych od nazw zagranicznych obiektów geograficznych oraz zaprezentował raport dotyczący działalności nazewnicznej w Polsce.

Poinformowano także, że kandydatem na przewodniczenie Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej w kadencji 2025–29 są Węgry oraz wstępnie zaproponowano, aby kolejne posiedzenie sekcji odbyło się w 2026 r. w Budapeszcie.

Na poprzednim posiedzeniu przyjęty został egzonim *Dien Bien Phu* dla miasta w Wietnamie. Miasto to jest stolicą prowincji *Điện Biên*. Uznano, że dla niej także należałoby przyjąć nazwę w formie uproszczonej *Dien Bien* jako egzonim (aklamacja).

Na 130. posiedzeniu członkowie Komisji uznali także, że warto przyjąć egzonim dla miejscowości w Bułgarii (obecnie części Warny) noszącej dawniej nazwę *Družba*. Dyskusyjne było to, jak formalnie po bułgarsku ta miejscowość się nazywa (stosowane są różne zapisy nazwy) i jaki przyjąć polski egzonim. Po polsku stosowane są nazwy w zapisie: *Święty (Św.) Konstantyn i Elena*, *Święty (Św.) Konstantyn i Święta (Św.) Helena*, *Święci (Św. św.) Konstantyn i Helena*, *Święty (Św.) Konstantyn i Święta (Św.) Elena*, *Święci (Św. św.) Konstantyn i Elena*, *Święty (Św.) Konstantyn i Helena*. Według oficjalnego bułgarskiego rejestru nazw geograficznych, bułgarska nazwa miejscowości to *Св. св. Константин и Елена*. Po dyskusji postanowiono przyjąć dla tej miejscowości egzonim w postaci *Święci Konstantyn i Helena* (aklamacja).

Na początku 2023 r. na Białorusi przyjęto nowe zasady latynizacji dla języka białoruskiego. Nowy system odbiega znacznie od białoruskiej łacinki będącej dotychczas podstawą w systemie latynizacji. Jest on w części oparty na wymowie angielskiej (dwuznaki), w części są wprowadzone nowe rozwiązania (np. oddawanie litery *ŷ* jako *w*).

Wprowadzenie tego nowego systemu jest elementem rusyfikacji kraju. W przestrzeni publicznej dotychczas podawane były nazwy białoruskie zapisane cyrylicą i w formie zlatynizowanej, obecnie formy zlatynizowane zastępowane są nazwami w wersji rosyjskiej.

Nowy system nie został jeszcze przedstawiony na forum UNGEGN, brak także informacji, czy w nowym systemie wydawane są jakieś mapy. Z tego powodu Komisja uznała, że na razie nie będzie zajmowała się ewentualną zmianą zalecanego systemu transliteracji nazw białoruskich. Przy czym podkreślono, że nawet ewentualne przyjęcie nowego systemu przez UNGEGN nie musi oznaczać jego przyjęcia przez Komisję (np. Komisja nie przyjęła nowego systemu UNGEGN dla języka arabskiego).

Ad 5. Kontynuowano omawianie rozbieżności między nazwami obiektów geograficznych uwzględnionych w „Wielkim słowniku ortograficznym PWN z zasadami pisowni i interpunkcji” a zaleceniami Komisji:

- *Guardafui* – jest to dawna, kolonialna (włoska) nazwa przylądka; Komisja zaleca współczesną nazwę somalijską *Gees Gwardafuy*;
- *Gudżarat* – Komisja zaleca zapis *Gudżarat* i taki powinien być w słowniku;
- *Guyenne* – Komisja zaleca egzonim *Gujenna* i to ta nazwa powinna być uwzględniona w słowniku;
- *Haiti* i *San Domingo* – hasła powinny być powiązane ze sobą (obecnie nie są), przy nazwie *San Domingo* powinna być informacja, że jest to nazwa historyczna;
- *ogród Hagenbecka* – nazwa ogrodu zoologicznego w Niemczech nie wymieniana w wykazie Komisji, postanowiono dodać egzonim ***Ogród Zoologiczny Hagenbecka*** (11 głosów za, 0 przeciw, 5 wstrzymujących się);
- *Haleb* – poprawna nazwa tej erytrejskiej wyspy to *Halib*, wyspa ta jest mało znacząca i może być pominięta w słowniku;
- *Halikarnas* – to nazwa antyczna, Komisja zaleca współczesny endonim *Bodrum*, który został pominięty w słowniku;
- *Mauzoleum w Halikarnasie* – dla ruin budowli Komisja zaleca nazwę *Mauzoleum*, uznano jednak, że forma *Mauzoleum w Halikarnasie* to forma opisowa, która może być podana, jako przykład w słowniku;
- *Hameln* i *Hamelin* – Komisja nie zaleca używania nazwy *Hamelin* (egzonim angielski) – powinna być ona pominięta w słowniku;
- *Hangzhou* i *Hangczou* – Komisja nie zaleca używania nazwy *Hangczou* (zapis w zarzuconej polskiej transkrypcji języka chińskiego) – powinna być ona pominięta w słowniku;
- *Hanower* i *Hannover* – uznano, że zastosowane w słowniku odesłanie od endonimu niemieckiego do egzonimu jest poprawne;
- *Harbin* i *Charbin* – uznano, że zastosowane w słowniku odesłanie od formy *Charbin* (dawniej stosowany polski zapis) do współczesnego egzonimu *Harbin* jest poprawne, gdyż w słowniku mogą być odnotowywane formy dawne, zwłaszcza, gdy są spotykane w literaturze;
- *Harz* (forma zalecana), *Góry Harzu*, *Harc* oraz *Góry Harcu* – jedynie forma *Harz* jest poprawna, wszystkie pozostałe powinny być pominięte w słowniku;
- *Hattusas* – Komisja zaleca zapis *Hattusa* i taki powinien być w słowniku;
- *Haura* – egzonim dla miasta w Indiach, nie uwzględniony w wykazach Komisji, postanowiono dodać egzonim ***Haura*** (7 głosów za, 3 przeciw, 7 wstrzymujących się);
- *Hawaii* i *Hawai* – Komisja nie zaleca używania nazwy *Hawai* dla wyspy – powinna być ona pominięta w słowniku;
- *Hawaje* i *Wyspy Hawajskie* – Komisja nie zaleca używania nazwy *Wyspy Hawajskie* – powinna być ona pominięta w słowniku;
- *Hebrydy* – Komisja zaleca także wariantowy egzonim *Wyspy Hebrydzkie*, uznano jednak, że w słowniku nie muszą być uwzględnione wszystkie formy wariantowe nazwy;
- *Heilongjiang* i *Hejlungciang* – Komisja nie zaleca używania nazwy *Hejlungciang* (zapis w zarzuconej polskiej transkrypcji języka chińskiego) – powinna być ona pominięta w słowniku;

- *Henan* i *Honan* – Komisja nie zaleca używania nazwy *Honan* (zapis w zarzuconej polskiej transkrypcji języka chińskiego) – powinna być ona pominięta w słowniku.

Ze względu na brak czasu dokończenie omawiania nazw geograficznych zawartych w „Wielkim słowniku ortograficznym PWN z zasadami pisowni i interpunkcji” odłożono na kolejne posiedzenie.

Ad 6. Prof. A. Pisowicz poinformował, że ze względów zdrowotnych rezygnuje z udziału w pracach Komisji. Członkowie Komisji podziękowali Profesorowi za jego ponad dwudziestoletnią aktywność w ramach Komisji i dzielenie się swoją nieocenioną wiedzą w zakresie języków Azji Zachodniej i Zakaukazia, w szczególności ormiańskiego, gruzińskiego, perskiego i tureckiego.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
Maciej Zych